

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle eläketukilaiksi ja laiksi tuloverolain 63 b §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle eläketukilaiksi ja laiksi tuloverolain 63 b §:n muuttamisesta (HE 226/2016 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- Perustuslakivaliokunta PeVL 57/2016 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Pasi Pajula, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylimatemaatikko Mikko Kuusela, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Jari Peura, työ- ja elinkeinoministeriö
- lakimies Ulla Suotunen, Eläketurvakeskus
- lakimies Eva Aalto, Kansaneläkelaitos
- asiantuntija Antti Tanskanen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Akava ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Yrittäjät ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi eläketukilaki. Ennen 1 päivää syyskuuta 1956 syntyneet pitkäaikaistyöttömät, jotka ovat olleet lähes yhtäjaksoisesti viisi vuotta työttöminä 1 päivän syyskuuta 2010 ja 31 päivän elokuuta 2016 välisenä aikana, saisivat 1 päivästä kesäkuuta 2017 työ-

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

markkinatuen sijasta oikeuden eläketukeen. Eläketuki vastaisi määrältään takuueläkettä. Eläketukea maksettaisiin vanhuuseläkkeelle siirtymiseen tai 65 vuoden iän täyttämiseen saakka.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että eläketuen saajalla olisi oikeus kansaneläkelain mukaiseen lapsikorotukseen, eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa säädettyyn asumistukeen sekä vammaisetuksista annetun lain mukaiseen eläkettä saavan hoitotukeen. Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotus tuloverolain muuttamisesta siten, että verotuksessa eläketukeen sovellettaisiin eläkettä koskevia säännöksiä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2017.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksen taustaa

Hallituksen esityksen tarkoituksena on kertaluonteisella ratkaisulla varmistaa vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien toimeentulo eläketuella työttömyysetuuden sijasta ennen vanhuuseläkkeelle siirtymistä. Valiokunta pitää inhimillisesti ja sosiaalipoliittisesti perusteltuna turvata takuueläkkeen suuruinen toimeentulo kertaluonteisesti hallituksen esityksessä ehdotetuin tavoin rajatulle ikääntyneiden henkilöiden ryhmälle. Eläketuella voidaan ehkäistä pitkään työttömänä olleiden ja heikot työllistymismahdollisuudet omaavien ikääntyneiden henkilöiden syrjäytymistä ja köyhtymistä.

Vastaavanlainen järjestely toteutettiin kertaluonteisesti vuonna 2005, jolloin 10 vuotta 1990-luvun laman jälkeen työttömänä olleille säädettiin oikeus eläketukeen. Eläketuen kohderyhmänä ovat vähintään viisi vuotta työttömänä olleet 60—64-vuotiaat henkilöt. Heille on ollut vaikea löytää sellaisia julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tai muita työllistymistä edistäviä palveluja, jotka voisivat auttaa heidän työllistymistään. Vuonna 2015 aktivointiaste — eli aktiivisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä olleiden osuus — 60—64-vuotiailla työttömillä oli 5,7 prosenttia, kun se kaikilla ikäluokilla oli keskimäärin 25,1 prosenttia.

Vaikka ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien asemaa työmarkkinoilla on pyritty viime vuosien aikana helpottamaan muun muassa helpottamalla palkkatuen ehtoja 60-vuotiaita työllistettäessä sekä turvaamalla ikääntyneiden pääsy koulutukseen ja kuntoutukseen, pitkäaikaistyöttömyys painottuu edelleen erityisesti vanhempiin ikäluokkiin. Eri ikäryhmistä 60 vuotta täyttäneiden työttömyys on korkeinta ja pitkäkestoisinta. Yhtenä merkittävänä syynä tähän on ikääntyneiden vähäinen kysyntä työmarkkinoilla. Heidän työttömyytensä päättyy hyvin harvoin työhön pääsyn vuoksi.

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

Eläketuen saamisen edellytykset

Eläketuen saamisen edellytyksenä on, että ennen 1.9.1956 syntynyt henkilö on ollut oikeutettu työmarkkinatukeen 31 päivänä elokuuta 2016 ja hänelle on edeltävän kuuden vuoden aikana maksettu työttömyysetuutta yhteensä viisi vuotta. Valiokunnan näkemyksen mukaan esityksessä on pyritty estämään mahdollisimman kattavasti väliinputoamistilanteet siten, etteivät sattumanvaraiset tekijät vaikuta etuuden saamiseen.

Työmarkkinatukeen oikeutettuun henkilöön rinnastetaan myös toimeentulotukea saadessaan kuntouttavassa työtoiminnassa ollut henkilö, työttömyysturvalaissa tarkoitettu työkyvytön henkilö, joka saisi tarkasteluhetkellä sairauspäivärahaa, tai henkilö, joka saa eläkelainsäännön perusteella kuntoutustukea. Koska oikeus eläketukeen ratkeaa tietyn tarkasteluhetken perusteella, on kohtuullista, että tuona ajankohtana sairauden vuoksi sairauspäivärahalla tai kuntoutustuella oleva henkilö ei jää tästä syystä ilman eläketukea. Samoin työmarkkinatukeen oikeutetuiksi rinnastetaan myös sellaiset henkilöt, joille ei ole voitu maksaa tukea esimerkiksi korvauksettoman ajan, työssäolovelvoitteen, etuuden odotus- tai omavastuuajan taikka tarveharkinnan vuoksi.

Valiokunta pitää hyvänä ratkaisuna myös sitä, että eläketuen saamisen edellytyksenä oleva viiden vuoden työttömyys on voinut täytyä kuuden vuoden aikana. Tällöin lyhyet työssäolojaksot eivät estä tuen saamista eikä työtön näin menetä etuutta aktiivisuuden vuoksi.

Eläketukea saavan asema

Eläketuki tarjoaa tuen saamisen edellytykset täyttävälle työttömälle mahdollisuuden valita, jatkavatko he työnhakijoina työttömyysetuuden turvin vai siirtyvätkö eläketuelle vailla velvollisuutta olla työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaana. Vaikka henkilön saama eläketuki ei estä häntä halutessaan olemasta työnhakijana, ehdotetun ratkaisun arvioidaan vapauttavan työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja. Samalla ratkaisu merkitsee paitsi pysyväisluontoisempaa myös, osalle eläketukeen oikeutetuista, nykyistä paremman tasoista toimeentuloturva.

Eläketuen saajan nettotulot kasvavat hänen siirtyessään työmarkkinatuelta takuueläkkeen suuruisen eläketuen piiriin. Keskimääräiselle eläketuen saajalle nettotulojen lisäys olisi noin 200 euroa kuukaudessa. Suurimpina syinä korkeampiin nettotuloihin olisivat etuuden korkeampi taso, etuuksien erilainen käsittely kunnallisverotuksessa sekä eläkkeensaajan asumistuen keskimäärin korkeampi taso yleiseen asumistukeen nähden. Eläketuen saajalle tulee myös oikeus kansaeläkelain mukaiseen lapsikorotukseen sekä eläkettä saavan hoitotukeen. Eläketuen rinnalla voi myös tehdä työtä ilman, että ansiot vaikuttavat eläketuen määrään.

Valiokunta painottaa, ettei eläketuen saaminen rajaa henkilön oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työkyvyttömyyden edellytykset säilyvät ennallaan, ja eläketuen edellytykset täyttävillä henkilöillä on normaaliin tapaan mahdollisuus hakea työkyvyttömyyseläkettä myös jatkossa. Etuutena eläketuen on ajateltu edeltävän nimenomaan vanhuuseläkettä. Eläketukea voidaan maksaa korkeintaan vanhuuseläkeikään eli 65 vuoden iän täyttymiseen saakka.

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

Ikääntyneiden työmarkkina-aseman parantaminen

Tutkimusten mukaan työttömänä olo vähentää nopeasti henkilön työkykyä. Eläketukeen oikeutettujen ulkopuolelle jää sellaisia ikääntyneitä työttömiä, joilla eläketuen saamisen kriteerit eivät täyty joko siitä syystä, että työttömyys ei ole juuri lakiehdotuksessa tarkoitettuna aikana kestänyt täyttä viittä vuotta, tai siitä syystä, että he ovat täyttäneet 60 vuotta 31.8.2016 jälkeen.

Tilastojen mukaan yli 55-vuotiaista työttömistä yli puolet on pitkäaikaistyöttömiä. Näiden henkilöiden joukossa on myös niitä, joiden työttömyys on lakiehdotuksessa tarkoitettu tavoin pitkittynyt ja jotka menetetyn ammattitaitonsa, vähäisen koulutuksensa, elämänhistoriansa, terveydentilansa ja näihin rinnastettavien muiden syiden vuoksi ovat vaikeasti työllistettäviä. Valiokunnan näkemyksen mukaan heidän kohdallaan on ensisijaista tehdä työkykyselvitykset ja, jos he eivät alentuneen työkyvyn perusteella ole oikeutettuja työkyvyttömyyseläkkeeseen, heille on tärkeää löytää yksilöllisiä kuntoutus-, koulutus- ja työllistämisratkaisuja, joilla avataan reittejä takaisin työelämään.

Valiokunta toteaa, että Suomi on sinänsä viimeisen kymmenen vuoden aikana pystynyt merkittävästi nostamaan ikääntyneiden työllisyysastetta. Vuodesta 2008 lähtien 55—59-vuotiaiden työllisyysaste on tasaisesti noussut toisin kuin nuoremmissa ikäluokissa, ja ikääntyneiden naisten työllisyysaste on Suomessa hyvin korkea verrattuna muihin EU-maihin. Myös 60—64-vuotiaiden työllisyys on samaan aikaan huomattavasti parantunut. Ikääntyneiden hyvä työllisyyskehitys johtuu ennen kaikkea työurien pidentymisestä. Hallituksen asettama työllisyysasteen nostamistavoite edellyttää, että myös ikääntyneiden työssäkäynnin hyvä kehitys jatkuu. Ikääntyneiden työttömyyden estämiseksi on tärkeää pyrkiä turvaamaan heidän työpaikkojaan ja pysymistään työelämässä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. lakiehdotus

Eläketukilain 13 §:n 2 momentissa säädetään takautuvasti maksettavan kansaneläkkeen tai kansaneläkelain mukaisen perhe-eläkkeen tai perhe-eläkkeen korotuksen pidättämisestä Kelalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta liikaa maksettua eläketukea. Valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään mahdollisuus tehdä vastaava pidätys takautuvasti maksettavaan takuueläkkeeseen, jotta pidätysmahdollisuus koskisi myös sitä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 226/2016 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 226/2016 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Eläketukilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Eläketuen saamisen yleiset edellytykset ja määräytymisperusteet

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoituksena on toteuttaa kertaluonteinen järjestely, jossa eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden ja vaikeaan työmarkkinatilanteeseen joutuneiden henkilöiden toimeentulo turvataan eläketuella ennen vanhuuseläkkeen alkamista.

2 §

Oikeus eläketukeen

Eläketuki voidaan myöntää Suomessa asuvalle ennen 1 päivä syyskuuta 1956 syntyneelle henkilölle. Eläketukea maksetaan sen kuukauden loppuun, jonka aikana henkilö täyttää 65 vuotta.

Eläketuen myöntäminen edellyttää, että henkilö on ollut oikeutettu työmarkkinatukeen 31 päivänä elokuuta 2016 ja että hänelle on maksettu 1 päivänä syyskuuta 2010 tai sen jälkeen ja viimeistään 31 päivänä elokuuta 2016 työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista työmarkkinatukea vähintään 1250 päivältä tai enimmäisaika työttömyysturvalain mukaista päivärahaa ja sen lisäksi työmarkkinatukea vähintään 750 päivältä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuna 31 päivänä elokuuta 2016 työmarkkinatukeen oikeutettuna henkilönä pidetään tätä lakia sovellettaessa lisäksi työttömyysturvalain 10 luvun 2 §:n 3 momentin 1—2 tai 4—6 kohdassa tarkoitettua henkilöä, kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:ssä tarkoitettua henkilöä, työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömistä henkilöä, joka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sai-

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

rauspäivärahaa, henkilöä, joka saa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa sekä työkyvyttömyyseläke henkilöä, joka saa tämän lain 3 §:ssä mainitun lain perusteella myönnettyä kuntoutustukea.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuihin päiviin, joilta henkilölle on maksettu työmarkkinatukea, lasketaan mukaan lisäksi työttömyysturvalain 10 luvun 2 §:n 3 momentin 4—6 kohdan mukaiset päivät, kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:n mukaiset päivät, jolloin henkilö on ollut kuntouttavassa työtoiminnassa, työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaiset päivät, joilta henkilö on saanut sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa sekä päivät, joilta henkilö ei ole ennen vuotta 2013 saanut työmarkkinatukea työttömyysturvalain 9 luvun 3 ja 4 §:n mukaisesti, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2012, puolison tuloja koskevan tarveharkinnan perusteella.

3 §

Eläketuen saamisen estävät sosiaaliuudet

Eläketukeen ei ole oikeutta henkilöllä, joka saa:

- 1) kansaneläkelain (568/2007) mukaista kansaneläkettä;
- 2) takuueläkelain (703/2010) mukaista takuueläkettä;
- 3) työntekijän eläkelain (395/2006), yrittäjän eläkelain (1272/2006), maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006), merimieseläkelain (1290/2006), julkisten alojen eläkelain (81/2016), ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006), Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annetun eläkesäännön tai eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annetun maakuntalain (ÅFS 54/2007) (työeläkelait) mukaista eläkettä;
- 4) muuta työ- tai virkasuhteeseen, yrittäjätoimintaan tai luottamustehtävään perustuvaa eläkettä kuin 3 kohdassa tarkoitettua eläkettä;
- 5) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea;
- 6) sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa muulla perusteella kuin mainitun lain 8 luvun 6 §:n nojalla;
- 7) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisesti kuntoutusrahaa muulla perusteella kuin mainitun lain 4 luvun 34 §:n nojalla;
- 8) 1—7 kohdassa tarkoitettua eläkettä tai korvausta vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä tai korvausta.

Edellä 1 momentissa mainittujen lakien mukainen perhe-eläke ei kuitenkaan estä eläketuen maksamista.

Henkilön katsotaan saavan 1 momentin mukaista eläkettä myös silloin, kun hänen saamansa työkyvyttömyyseläke tai takuueläke on työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaisesti lepäämässä.

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

4 §

Eläketuesta vähennettävät etuudet ja korvaukset

Täysimääräisestä eläketuen määrästä vähennetään seuraavien hakijan jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saamien eläketulojen määrä:

1) työtapaturma- ja ammattitautilakiin (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin (873/2015) tai sotilastapaturmalakiin (1211/1990) perustuva tapaturmaeläke ja perhe-eläke;

2) liikennevakuutusta koskevan lainsäädännön mukainen työkyvyttömyyseläke ja perhe-eläke sekä ansionmenetyksen korvaus, viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

3) työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha, kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta, sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukainen työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetykskorvaus, viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

4) sotilasvammalain (404/1948) mukainen elinkorko ja huoltoeläke;

5) potilasvahinkolain (585/1986) ja rikosvahinkolain (1204/2005) perusteella maksettava perhe-eläke;

6) kansaneläkelain tai kansaneläkelain voimaannpanosta annetun lain (569/2007) ja työeläkelakien mukainen tai muu työ- tai virkasuhteeseen, yrittäjätoimintaan tai luottamustehtävään perustuva perhe-eläke;

7) 1—6 kohdassa tarkoitettua eläkettä tai korvausta vastaava ulkomailta maksettava jatkuva eläke tai korvaus.

5 §

Eläketuen vaikutus muihin sosiaalietuuksiin

Eläketuen saajalla on oikeus sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan vastaavasti kuin vanhuuseläkettä saavalla henkilöllä on sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n mukaan. Päivärahan maksaminen kuitenkin lakkautetaan sen kuukauden alusta, josta henkilölle myönnetään 16 §:n mukaisesti työkyvyttömyyseläke.

Eläketuen saajalla on oikeus eläkkeensaajan asumistukeen, lapsikorotukseen sekä eläkettä saavan hoitotukeen siten kuin eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa (571/2007), kansaneläkelain 10 luvussa sekä vammaisetuuksista annetussa laissa (570/2007) tarkemmin säädetään. Eläketuki rinnastetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 §:n 1 momentissa, kansaneläkelain 51 §:n 1 momentissa sekä vammaisetuuksista annetun lain 9 §:ssä mainittuihin eläkkeisiin.

Eläketuen saajalla on oikeus Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 34 §:n mukaiseen eläkkeensaajan kuntoutusrahaan. Eläketuki luetaan eläkkeensaajan kuntoutusrahan perusteeksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 34 §:n mukaisesti.

Eläketuen saajalla ei ole oikeutta työttömyysturvalain mukaiseen työttömyysetuuteen.

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

Henkilöllä ei ole oikeutta työeläkelakien perusteella maksettavaan lykkäyskorotukseen samalta ajalta, jolta hän on saanut eläketukea. Määrättäessä työeläkelakien mukaiseen eläkkeeseen liit-tyvää tulevan ajan ansiota eläketuki rinnastetaan työmarkkinatukeen.

6 §

Suomessa asuminen

Henkilön Suomessa asuminen määräytyy asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) mukaan.

7 §

Eläketuen määrä

Eläketukena maksetaan tuensaajalle takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukainen määrä ottaen huomioon, mitä mainitun lain 33 §:ssä säädetään.

Eläketukea ei makseta, jos sen määrä on pienempi kuin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 4 momentin mukainen määrä.

2 luku

Menettely

8 §

Eläketuen hakeminen

Eläketukea haetaan Kansaneläkelaitokselta.

Jos hakija sairauden, vanhuuden tai muun sellaisen syyn takia ei pysty itse hakemaan eläketukea tai muutoin huolehtimaan eläketukea koskevista eduistaan ja oikeuksistaan eikä hänellä ole edunvalvojaa, voi Kansaneläkelaitoksen hyväksymä eläketuen hakijan lähiomainen tai muukin henkilö, joka pääasiallisesti on huolehtinut hakijasta, käyttää puhevaltaa hakijan eläketukea koskevassa asiassa.

9 §

Hakemuksen ratkaiseminen käytettävissä olevien tietojen perusteella

Eläketukea koskeva hakemus voidaan ratkaista Kansaneläkelaitoksen käytettävissä olevien tietojen perusteella, jos hakija kieltäytyy antamasta hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavia tietoja tai esittämästä selvitystä, joka häneltä voidaan kohtuudella vaatia.

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

10 §

Eläketuen myöntäminen

Eläketuki myönnetään sen kuukauden alusta, jona oikeus siihen on syntynyt. Eläketukea ei ilman erityistä syytä myönnetä pidemmältä kuin kuuden kalenterikuukauden ajalta ennen eläketuen hakemista. Samoin menetellään eläketuen määrää korotettaessa.

11 §

Eläketuen maksaminen

Eläketuki maksetaan kuukausittain saajan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Eläketuki voidaan maksaa muullakin tavalla, jollei tilille maksaminen ole mahdollista tai jos tuenhakija tai saaja esittää muulle maksutavalle erityisen syyn.

Jos eläketukeen oikeutettu kuolee, ennen kuin hakemus on ratkaistu, eläketuki maksetaan leskelle, pesänselvittäjälle tai kuolinpesän osakkaiden valtuutuksella muulle kuolinpesän edustajalle enintään sen kuukauden loppuun, jona hakija kuoli.

Eläketuki maksetaan kunkin kuukauden neljäntenä päivänä tai, jos se ei ole pankkipäivä, sitä edeltävänä pankkipäivänä. Takautuvalta ajalta maksettavat eläketukierät voidaan kuitenkin maksaa myös muuna pankkipäivänä.

12 §

Eläketuen väliaikainen myöntäminen ja maksaminen

Jos 3 tai 4 §:n mukaisista eläketuen myöntämisessä huomioon otettavista eläkkeistä tai korvauksista on muutoksenhaku vireillä, voidaan eläketuki myöntää ja maksaa väliaikaisena. Kansaneläkelaitos saa periä takaisin samalta ajalta liikaa maksetun eläketuen tällaisesta eläkkeestä tai korvauksesta. Kansaneläkelaitos saa periä liikaa maksetun eläketuen myös silloin, kun työeläkelaitos jatkaa muutoksenhaun perusteella myönnettyä kuntoutustukea.

Jos eläketuen hakija on hakenut eläkettä tai korvausta muusta valtiosta, eläketuki voidaan myöntää väliaikaisesti asian käsittelyn ajaksi. Kun muusta valtiosta haetusta eläkkeestä tai korvauksesta on saatu tieto, Kansaneläkelaitos antaa lopullisen päätöksen eläketuesta.

Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eläkelaitokselle tai muulle korvauksen maksajalle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen tai korvauksen maksamista, että eläke tai korvaus tai osa siitä on maksettava Kansaneläkelaitokselle.

13 §

Eläketuen periminen takautuvasti maksettavasta eläkkeestä tai korvauksesta

Kansaneläkelaitoksella on oikeus periä 3 ja 4 §:ssä mainitun eläkkeen tai korvauksen maksajalta tämän takautuvasti suorittama eläke tai korvaus siltä osin kuin se vastaa liikaa maksettua eläketukea, jos eläkkeen tai korvauksen maksaja:

- 1) oikaisee tai tarkistaa eläkkeen tai korvauksen määrän;

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

- 2) myöntää oikaisupäätöksen jälkeen kuntoutustuelle jatkoa; tai
- 3) myöntää eläkkeen tai korvauksen.

Kansaneläkelaitos voi pidättää takautuvasti maksettavan kansaneläkkeen tai kansaneläkelain mukaisen perhe-eläkkeen ja perhe-eläkkeen korotuksen sekä takuueläkelain mukaisen takuueläkkeen siltä osin kuin se vastaa liikaa maksettua eläketukea, jos Kansaneläkelaitos myöntää tai oikaisee kansaneläkkeen tai takuueläkkeen, myöntää kuntoutustuelle jatkoa tai myöntää, oikaisee tai tarkistaa perhe-eläkkeen.

Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa eläkelaitokselle tai muulle korvauksen maksajalle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen tai korvauksen maksamista, että eläke tai korvaus tai osa siitä on maksettava Kansaneläkelaitokselle.

14 §

Eläketuen maksamisen keskeyttäminen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aikana

Ehdotonta vankeusrangaistusta vankilassa suorittavan henkilön eläketuen maksaminen keskeytetään, kun vankeusrangaistusta tai sen ohella suoritettavaa sakon muuntorangaistusta on suoritettu kolme kuukautta. Jos rangaistuksen täytäntöönpanoa välittömästi edeltänyt tutkintavankeusaika vähennetään rangaistuksesta, eläkkeen maksaminen keskeytetään vastaavasti, kun rangaistuksen täytäntöönpanon ja vähennyksen yhteenlaskettu aika on kestänyt kolme kuukautta, aikaisintaan kuitenkin rangaistuksen suorittamisen laskettua alkamisajankohtaa seuraavan kuukauden alusta.

Keskeytettyä eläketukea aletaan maksaa vapautumista seuraavan kuukauden alusta. Jos henkilö vapautuu kuukauden ensimmäisenä päivänä, eläketukea maksetaan kuitenkin kyseisen kuukauden alusta.

Keskeytetty eläketuki tai osa siitä voidaan maksaa toimeentulon turvaamiseksi eläketuensaajan avio- tai avopuolisolle ja 16 vuotta nuoremmille lapsille.

15 §

Ilmoitusvelvollisuus

Eläketukihakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) hakijan henkilöllisyystiedot;
- 2) tiedot hakijan hakemista ja saamista muista eläkkeistä ja korvauksista.

Eläketuensaajan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle:

- 1) eläketukeen vaikuttavien eläkkeiden ja korvausten myöntämisestä ja lakkaamisesta sekä niiden määrien muuttumisesta;
- 2) osoitteen muuttumisesta ja ulkomaille muutosta.

Eläketuenhakijan ja saajan on annettava Kansaneläkelaitokselle myös muut hakemuksen ratkaisemiseksi ja eläketuen maksamiseksi välttämättömät tiedot.

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

16 §

Eläketuen saajan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen

Jos eläketukea saava henkilö tulee 3 §:ssä mainitussa laissa tarkoitetulla tavalla työkyvyttömäksi, eläketuen saajalle voidaan myöntää hakemuksesta työkyvyttömyyseläke työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta. Eläketuki lakkautetaan työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajankohdasta.

Jos aiemmin eläketukea saaneelle henkilölle on myönnetty työkyvyttömyyseläke kuntoutustuenä, eläketuen maksamista voidaan jatkaa kuntoutustuen päättymistä seuraavan kuukauden alusta.

17 §

Takautuvasti myönnetyn eläketuen maksaminen

Takautuvasti myönnetty eläketuki on pidätettävä Kansaneläkelaitokselle tai maksettava työtyömyyskassalle näiden maksamaa etuutta vastaavilta osin, jos Kansaneläkelaitos myöntää eläketuen takautuvasti ajalle, jona eläketuensaaja on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta.

Eläketuki maksetaan työttömyyskassalle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työttömyysturvalain 11 luvun 14 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty vähintään kaksi viikkoa ennen eläketuen maksupäivää.

18 §

Eläketuen tarkistaminen

Eläketuki tarkistetaan, jos eläketuen saajalle myönnetään eläketukeen vaikuttava 4 §:ssä tarkoitettu eläke tai korvaus tai jos tulona huomioon otettavassa eläkkeessä tai korvauksessa tapahtuu muu kuin indeksisidonnaisuudesta johtuva muutos. Kuitenkin, jos tulon määrä vaihtelee jatkuvasti, eläketuki tarkistetaan viimeistään kahden vuoden kuluttua eläketuen alkamisesta tai edellisestä tarkistamisesta.

Eläketuki voidaan 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tarkistaa ilman hakemusta. Eläketuen saajaa on kuultava.

Jos muutos tapahtuu kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, eläketuki tarkistetaan kyseisen kuukauden alusta. Muutoin eläketuki tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

19 §

Eläketuen keskeyttäminen

Eläketuen maksaminen voidaan keskeyttää osittain tai kokonaan, jos on ilmeistä, että eläketuensaajalla ei olosuhteiden muuttumisen tai muun syyn perusteella ole oikeutta eläketukeen. Jos eläketuensaaja ei toimita pyydettyä lisäselvitystä, asia ratkaistaan niiden selvitysten perusteella, jotka ovat Kansaneläkelaitoksen käytettävissä.

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

Eläketuen maksaminen voidaan keskeyttää väliaikaisesti, jos eläketuensaaja ei pyynnöstä huolimatta toimita maksuosoitettaan.

Jos keskeytettyä eläketukea aletaan maksaa uudelleen, sitä ei makseta ilman erityistä syytä pidemmältä kuin kuuden kalenterikuukauden ajalta takautuvasti.

20 §

Eläketuen lakkauttaminen

Eläketuki lakkautetaan sen kuukauden alusta, jona eläketuen saajalle myönnetään 3 §:ssä tarkoitettu eläke tai muu korvaus.

Eläketuki lakkautetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta, kun eläketuensaaja:

- 1) täyttää 65 vuotta;
- 2) muuttaa pysyvästi tai yli vuoden ajaksi ulkomaille;
- 3) ei muutoin täytä eläketuen myöntämisedellytyksiä;
- 4) kuolee.

21 §

Eläketuen maksaminen kunnan toimielimelle

Kansaneläkelaitos voi päättää, että eläketuki maksetaan saajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle käytettäväksi eläketuensaajan ja hänen 14 §:n 3 momentissa tarkoitettujen omaistensa elatukseen, jos eläketuen maksaminen saajalle itselleen vaarantaa eläketuensaajan tai hänen omaistensa toimeentulon. Näin maksettua eläketukea ei saa ilman eläketuensaajan nimenomaista suostumusta käyttää muuhun kuin sen kuukauden aikana annettavaan elatukseen, jolta eläketuki on maksettu.

Esityksen eläketuen maksamisesta kunnan toimielimelle voi tehdä eläketuensaaja, hänen avio- tai avopuolionsa, muu omaisensa tai henkilö, joka hänestä pääasiallisesti huolehtii, taikka kunnan asianomainen toimielin.

22 §

Eläketukea koskevat menettelysäännökset ja muutoksenhaku

Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemaan eläketukeen sovelletaan, mitä takuueläkkeestä annettussa laissa säädetään päätöksen antamisesta, viivästyskorotuksesta ja viivästysajasta, tietojen saamisesta, tietojen luovutuksesta ja salassapidosta, tietojen käytöstä ja teknisestä käyttöyhteydestä, kuoleman jälkeen maksettujen etuuksien palauttamisesta, takaisinperinnästä ja takaisinperittävän saatavan vanhentumisesta sekä päätöksen oikaisusta, muutoksenhakumenettelystä ja lainvoimaisen päätöksen poistamisesta.

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

3 luku

Erinäiset säännökset

23 §

Ulosmittaus- ja siirtokielto

Eläketukea ei saa ulosmitata.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan tämän lain mukainen etuus ulosmitata lapselle maksettavan elatusavun tai siihen rinnastettavan vahingonkorvauksen perimiseksi.

Sopimus, joka tarkoittaa tähän lakiin perustuvan eläketuen siirtämistä toiselle, on mitätön.

24 §

Toimeenpano

Tämän lain mukaiset eläketukea koskevat tehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos.

25 §

Rahoitus

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla maksettavista eläketuista aiheutuvat kustannukset.

Tämän lain mukaisesta eläketuesta aiheutuvat kustannukset maksetaan kansaneläkerahastosta. Eläketuki rinnastetaan Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 b §:n mukaisiin etuuksiin.

Valtion osuuden maksamisessa Kansaneläkelaitokselle noudatetaan, mitä takuueläkkeestä annetun lain 36 §:ssä säädetään.

Tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut luetaan kansaneläkerahastosta maksettaviksi Kansaneläkelaitoksen toimintakuluiksi.

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Eläketukea maksetaan vuoden 2017 kesäkuun alusta lukien.

2.

Laki

tuloverolain 63 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuloverolain (1535/1992) 63 b §, sellaisena kuin se on laissa 40/2005 seuraavasti:

63 b §

Eläketuki

Eläketukilaissa (/2016) tarkoitettuun eläketukeen sovelletaan verotuksessa eläkettä koskevia säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2017 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 1.12.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Anne Louhelainen ps
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Annika Saarikko kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Satu Taavitsainen sd
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan mietintö StVM 37/2016 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää